

PSYCHE
FABULA APULEII.

QUAM

VENIA AMPL. FACULT. PHILOS. ABOËNSIS

P. P.

JOH. GABR. LINSÉN

Phil. Mag. Litterat. Rom. Adjunctus,

&

FERDINAND. MAXIMIL. WALTER

Viburgensis,

P. I.

In Audit. Philos. die XXIII Octobr. MDCCCXXII.

h. a. m. s.

ABOÆ, excudebant J. C. Frenckell & Fil.

Theses.

I.

Vitæ tædium quemadmodum sæpius ex nimia vitæ voluptate nascitur, ita utrumque homini perniciosum est & fatale.

II.

Discerpit namque alterum animi nervos, ab actione vitæ sevocans, laxat altera & debilitat, fructu deliciarum immodico sopiens,

III.

Potest autem vel inter recti studia vita vilis & despicienda homini videri, id scilicet experto, quæ ipsum vehementer tenet, formæ optimi confectæque illi & absolutæ naturæ, cum ad verum ventum est, parum respondere sensus mortalium atque mores.

IV.

Cui ægrotationi mentis nescio an ullum adhiberi possit præsentius medicamen, quam quod præbet Poësis,

V.

Hujus enim est jam in ipsa rerum terrestrium fragilitate & inconstantia divini demonstrare vestigia, omnia vitæ ænigmata aperire, omni desiderio pectoris excelsiori satisfacere, omni ærumnæ mœrorique solatium adferre.

Erant in quadam civitate rex & regina. Hi tres numero filias forma conspicuas habuere: sed majores quidem natu, quamvis gratissima specie, idoneæ tamen celebrari posse laudibus humanis credebantur; at vero junioris tam præclara pulcritudo nec exprimi, ac ne sufficienter quidem laudari sermonis humani penuria poterat. Multi denique civium, & advenæ copiosi, quos eximii spectaculi rumor studiosa celebritate congregabat, inaccessæ formositatis admiratione stupidi, & admoventes oribus suis dexteram, primore digito in erectum pollicem residente, ut ipsam prorsus deam Venerem religiosis adorationibus venerabantur.

Jamque proximas civitates & attiguas regiones fama pervaserat, Deam, quam cærum profundum pelagi peperit, & ros spumantium fluctuum educavit, jam numinis sui passim tributâ venia, in mediis conversari populi cœtibus: vel certe rursum novo cœlestium stellarum germine, noti maria, sed terras, Venerem aliam virginali flore præditam pullulasse. Sic immensum procedit in dies opinio: sic insulas jam proximas, & terræ plusculum provinciasque plurimas fama porrecta pervagatur. Jam multi mortalium longis itineribus, atque altissimis maris meatibus, ad sæculi specimen gloriosum confluebant. Paphum nemo, Cnidum nemo, ac ne ipsa quidem Cythera ad conspectum deæ Veneris

navigabant. Sacra deæ deseruntur; templa deformantur; pulvinaria proteruntur; ceremoniæ negliguntur; incoronata simulacra, & aræ viduæ frigido cinere fœdatae. Puellæ supplicatur, & in humanis vultibus Deæ tantæ numina placantur; & in matutino progressu virginis victimis & epulis Veneris absentis nomen propitiatur. Jamque per plateas commeantem populi frequenter floribus sertis & solutis adprecantur.

Hæc honorum cœlestium ad puellæ mortalis cultum immodica translatio veræ Veneris vehementer incendit animos: &, impatiens indignationis, capite quasanti fremens alius, sic secum disserit: En rerum naturæ prisca parens, en elementorum origo initialis, en orbis totius alma Venus, quæ cum mortali puella partiario majestatis honore tractor? & nomen meum cœlo conditum terrenis sordibus profanatur? Nimirum communi numinis piamento vicariæ venerationis incertum sustinebo? & imaginem meam circumferet puella moritura? Frustræ me pastor ille, cujus justitiam fidemque magnus comprobavit Jupiter, ob eximiam speciem tantis prætulit deabus. Sed non adeo gaudens ista, quæcumque est, meos honores usurpabit. Jam faxo, hujus etiam ipsius illicitæ fornicitatis pœniteat. Et vocat confestim puerum suum, pinnatum illum & satis temerarium, qui malis suis moribus, contempta disciplina publica, flammis & sagittis armatus, per alienas domus nocte discurrens, & omnium matrimonia corrumpens, impune committit tanta flagitia, & nihil prorsus boni facit. Hunc, quamquam genuina

licentia procacem, verbis quoque insuper stimulat. Perducit ad illam civitatem, & *Psychem* (hoc enim nomine puella nuncupabatur) coram ostendit. Et tota illa perlata de formositatis æmulatione fabula, gemitus ac fremens indignatione: Per ego te, inquit, maternæ caritatis fœdera deprecor, per tuæ sagittæ dulcia vulnera, per flammæ istius mellitas uredines, vindictam tuæ parenti, sed plenam, tribue, & pulcritudinem contumacem reverenter vindica, idque unum, & præ omnibus unicum volens, effice. Virgo ista amore flagrantissimo teneatur hominis extremi, quem dignitatis & patrimonii simul & incolumitatis ipsius fortuna damnavit, tamque infimi, ut per totum orbem non inveniat miseriæ suæ comparem. Sic effata, & osculis hiantibus filium diu & pressule saviata, proximas oras reflui littoris petit, plantisque roseis vibrantium fluctuum summum rorem calcavit.

Ecce jam profundi maris udo resedit vertice, & ipsum, quod incipit velle, statim quasi pridem præcepit, non moratur marinum obsequium. Adsunt *Nerei* filiæ, chorum canentes, & *Portunus* cæruleis barbis hispidus, & gravis piscoso sinu *Salacia*, & auriga parvulus delphini *Palæmon*; jam passim maria persultantes *Tritonum* catervæ. Hic concha sonaci leniter buccinat, ille serico tegmine flagrantiae solis obsistit inimici: alius sub oculis dominæ speculum prægerit, currus bijuges alii subnatant. Talis ad Oceanum pergentem *Venerem* comitatur exercitus.

Interea Psyche cum sua sibi perspicua pulcritudine nullum decoris sui fructum percipit. Spectatur ab omnibus, laudatur ab omnibus; nec quisquam, non rex, non regius, nec de plebe saltem, cupiens ejus nuptiarum petitor accedit. Mirantur quidem divinam speciem, sed ut simulacrum fabre politum mirantur omnes. Olim duæ majores sorores, quarum temperatam formositatem nulli diffamarant populi, procis regibus desponsæ, jam beatas nuptias adeptæ; sed Psyche virgo vidua domi residens, deflet deserta suam solitudinem, ægra corporis, animi odit in se suam formositatem. Sed infortunatissimæ filiæ miserrimus pater, suspectatis coelestibus odiis, & iræ superum metuens, dei Milesii vetustissimum percontatur oraculum: & tanto numine precibus & victimis ingratae virgini petit nuptias & maritum. Sed Apollo, quamquam Græcus & Ionicus, propter Milesiæ conditorem sic Latina sorte respondit:

*Montis in excelsis scopulo desiste puellam,
Ornatam mundo funerei thalami.
Nec speres generum mortali stirpe creatum,
Sed sævum atque ferum, vipereumque malum,
Qui pennis volitans super æthera, cuncta fatigat,
Flammaque & ferro singula debilitat.
Quem tremit ipse Jovis, quo numina terrificantur,
Fluminaque horrescunt, & Stygiæ tenebræ.*

Rex olim beatus, affatu sanctæ vaticinationis accepto, piger tristisque retro domum pergit, suæque

conjugi praecepta sortis enodat infaustae. Mœretur, fletur, lamentatur diebus plusculis. Sed dirae sortis jam urget teter effectus. Jam feralium nuptiarum miserimae virgini choragium struitur: jam tedae lumen atrae fuliginis cinere marcessit; & sonus tibiae Zygiae mutatur in querulum Lydium modum, cantusque lætus Hymenaei lugubri finitur ululatu: & puella nuptura deterget lacrimas ipso suo flammeo. Sic affectae domus triste fatum cuncta etiam civitas congemebat, ludu-que publico confestim congruens edicitur justitium.

Sed monitis coelestibus parendi necessitas misellam Psychem ad destinatam poenam efflagitabat. Perfectis igitur feralis thalami cum summo mœrore solemnibus, toto prosequente populo, vivum producitur funus: & lacrymosa Psyche comitatur non nuptias, sed exsequias suas. Ac dum mœsti parentes & tanto malo perciti nefarium facinus perficere contantur, ipsa illa filia talibus eos adhortatur vocibus: Quid infelicem senectam fletu diutino cruciatis? quid spiritum vestrum, qui magis meus est, crebris ejulatibus fatigatis? quid lacrymis inefficacibus ora mihi veneranda foedatis? quid laceratis vestris oculis mea lumina? quid canitiem scinditis? quid pectora, quid ubera sancta tunditis? Hæc erunt vobis egregiae meae formositatis præclara præmia? Invidiæ nefariæ letali plaga percussi, sero sentitis. Cum gentes & populi celebrarent nos divinis honoribus, cum novam me Venerem ore consono nuncuparent: tunc dolere, tunc flere, tunc me jam quasi peremptam lugere debuistis. Jam sentio, jam video, solo

me nomine Veneris perisse. Ducite me, &, cui sors addixit, scopolo sistite. Festino felices istas nuptias obire; festino generosum illum maritum meum videre. Quid differo? quid detrecto venientem, qui totius orbis exitio natus est? Sic profata virgo conticuit: ingressu-que jam valido pompæ populi prosequenti sese miscuit.

Itur ad constitutum scopulum montis ardui: cujus in summo cacumine statutam puellam cuncti deserunt: tedas nuptiales, quibus præluxerant, ibidem lacrymis suis extinctas relinquentes. Choragio itaque perfectæ, dejectis capitibus domuitionem parant. Et miseri quidam parentes ejus tanta clade defessi, clausæ domus abstrusæ tenebris, perpetuæ nocti sese dedidere. Psychem autem paventem ac trepidam, & in ipso scopuli vertice desilentem, mitis aura molliter spirantis Zephyri, vibratis hinc inde laciniis, & reflato sinu sensim levatam, suo tranquillo spiritu vehens, paullatim per devexa excelsæ vallis subditæ florentis cespitis gremio leniter delapsam reclinat.

Psyche teneris & herbosis locis, in ipso toro roscidi graminis suave recubans, tanta mentis perturbatione sedata, dulce conquievit. Jamque sufficienti recreata somno, placido resurgit animo. Videt lucum proceris & vastis arboribus consitum; videt fontem vitreo latice perlucidum, medio luci meditullio. Prope fontis adlapsam domus regia est, ædificata non humanis manibus, sed divinis artibus. Jam scires ab introitu primo, Dei cujuspiam luculentum & amœnum videre te di-

versorium. Nam summa laquearia citro & ebore curiose cavata subeunt aureæ columnæ. Parietes omnes argenteo cælamine conteguntur, bestiis & id genus pecudibus occurrentibus ob os introeuntium.

Mirus prorsum homo, imo semideus, vel certe deus, qui magnæ artis subtilitate tantum efferavit argentum. Enimvero pavimenta ipsa lapide pretioso cæsim diminuto, in varia picturæ genera discriminantur. Vehementer iterum, ac sæpius beatos illos, qui super gemmas & monilia calcant! Jam ceteræ partes longe lateque dispositæ domus, sine pretio pretiosæ, totique parietes solidati massis aureis, splendore proprio coruscant: ut diem suum sibi domus faciat, licet Sole nolente: sic cubicula, sic porticus, sic ipsæ balneæ fulgurant. Nec secius opes ceteræ majestati domus respondent: ut equidem illud recte videatur, ad conversationem humanam magno Jovi fabricatum cœleste palatium. Invitata Psyche talium locorum oblectatione propius accessit: & paullo fidentior intra limen sese facit. Mox prolestante studio pulcerrimæ visionis, miratur singula. Et altrinsecus ædium horrea sublimi fabrica perfectæ, magnisque congesta gazis conspicit. Nec est quidquam, quod ibi non est. Sed præter ceteram tantarum divitiarum admirationem, hoc erat præcipue mirificum, quod nullo vinculo, nullo claustro, nullo custode totius orbis thesaurus ille muniebatur. Hic ei summa cum voluptate visenti offert sese vox quædam corporis sui nuda: Et, quid, inquit, domina, tantis obstupescis opibus? tua sunt hæc omnia. Prohinc

cubiculo te refer, & lectulo lassitudinem refove, & ex arbitrio lavacrum pete. Nos, quarum voces accipis, tuæ famulæ, sedulo tibi præministrabimus; nec corporis cura te, nec regales epulæ morabuntur.

Sensit Psyche divinæ providentiæ beatitudinem: monitusque voces informes audiens, & prius somno, & mox lavacro fatigationem diluit. Visoque statim proximo semiotundo, suggestum propter, instrumentum coenatorium rata refectui suo commodum, libens accumbit. Et illico vini nectarei, eduliorumque variorum fercula copiosa, nullo serviente, sed tantum spiritu quodam impulsa, subministrantur. Nec quemquam tamen illa videre poterat, sed verba tantum audiebat excidentia, & solas voces famulas habebat. Post opimas dapes quidam introcessit, & cantavit invisus; & alius citharam pulsavit, quæ videbatur nec ipsa. Tunc modulatæ multitudinis conferta vox aures ejus affertur; ut, quamvis hominum nemo pareret, chorus tamen esse pateret. Finitis voluptatibus, vespere svadente, concedit Psyche cubitum. Jamque provecta nocte, clemens quidam sonus aures ejus accedit. Tunc virginitati suæ pro tanta solitudine metuens, pavet & horrescit: & quovis malo plus timet quod ignorat. Jamque aderat ignobilis maritus, & torum inscenderat, & uxorem sibi Psychem fecerat, & ante lucis exortum propere discesserat: statim voces cubiculo præstolatæ, novam nuptam interfectæ virginitatis curant. Hæc diutino tempore sic agebantur. Atque, ut est natura redditum,